

9

Oratio defcientiarū om

nium magnarumq; artium laude ab Anto-
nio pinto habita apud Vuiuersam Co-
nimbricensem Academiã Ka-
lendis Octobris Anno
Domini. 1555.

*Ad illustrissimum Ioannem Ducem
Daueiro.*

CONIMBRICAE.

Apud Ioannem Aluarem typogra-
phum Regium.

Q VAM ILLVSTRISSIMO LAVDATI-
simòq; Dnō Ioanni duci de Aveiro primo.
Antonius Pintus cum veneratione.

Magna. S.

QUam postularent amici, Dux quam Illustrissime, vt ora-
tionem, quam de scientiarum commendatione calen-
Octob. publice habueram, vellem emittere: primū equi-
dem recusavi, veritus ne emissā illa oratione, quam nec
tempore satis, nec ocio mentis adiutus (quæ duoscis ad
scribendi studiū maxime requiri) sed partim dolore, partim negotio
impeditus composuerā, temere in varia hominum iudicia diueriasq;
voluntates inciderem, nā cum Idib. Augu. infaustam sanē & acerbā
de obitu fratris patrueli mei ferdinādi de campo, in quo & amorē &
spem collocabam, epistolam accepissem, confestim ad eius sororē le-
onoram, que me accersierat, profectus sum, vt ad eius negotium apud
Serenissimū Regem cōficiendū, cuius pro incredibili pietate & bene-
ficientia tua patrociniū ac protectionem suscepisti, ōnia tuo iussu præ-
pararem. Sed cum postulantibus amicis rem, vt sibi videbatur, honestam
resistere nō possem, tuo fretus præsidio, princeps maxime, hoc pu-
blicæ editionis periculū subiui. Itaq; paruum munusculū tibi multis de
causis offerre sum ausus, tum quia te studiorū omniū egregiū & lau-
datorem & patronū academia nostra nacta est, ita vt quicquid sit de
scientiarū laude tuo nomini consecratum, non dubitem, quin & placi-
de accipias, & iucunde ac alacri animo perlegas: tum quod hunc in-
genioli mei fructū, quantuluscunq; est, tuo tibi iure referre debui: nam
quoties in regiam tuā me conferebam ad sororia negotia opem expe-
tens, toties clarissimū os tuum & iucundissimū, in quo tantū ingenij
& eruditionis lumen apparet, me maxime ad scribendum illustrabat:
accedit etiā te illis virtutibus, quas in optimo Principe inesse oportet,
humanitate & beneficentia præstantissimū esse. Accipiēs igitur hanc
oratiūculā, quia parua tuo nomini consecrata sit: *Arthoxerxis* illud
ante oculos pones, *Κασιλίη non εναι μιηρα λαμβανειν*. Leonoræ foro-
ri opitulaberis, cuius equidē, nisi eā præsidio haberes, grauius miserā
& orbitatē, quā fratris desiderij deplorarē: opiculādi munus recorda-
bere te, cū Princeps natus sis, à Deo opt. Max. accepisse. Vale Dux foeli-
cissime, deūq; precor, vt maximā Nominis tui Amplitudinē cū illus-
trissima natorum tuorum prole diuitiissime foelicissimeq; conferuet.

Corimbricæ. Idib. Octob.

Oratio de scientiarum

omnium, magnarumq; Artium laude.

*V*am Vellem Rector dignissime, Patres con-
scripti, Georgi illustrissime, viri uobilissimi,
*V*t quæ duæ res ad dicendum maxime valēt
eloquentia Et autoritas, has pro me hodie
no die, hoc vestro ornatissimo confesso, hac cō-
iunctissima corona facere viderem. Verum cum nec ingenio,
nec studio, nec doctrina, quibus illa comparatur, satis possim, nu-
lla sunt causæ, quibus ego vel aliquam de me ad dicendum cō-
fidentiam concipiam, vel si temeritate aliqua impulsus conce-
perim, non deponendam existimem. Nec me hercle dubium esse
puto, quin vobis hodie & temerarius, & iuuenilis cuiusdam ar-
rogantiæ appetens esse videar, quod huius loci autoritatem con-
tingere ausus fuerim, quem solent summi & eloquentissimi ora-
tores tantum conscendere, quorum eximia dicendi vis cum rerū
pondere, sententiarum grauitate, verborum copia, & suauitate
coniuncta satis superq; affirmare potest, quā cum illis nullo mo-
do sim comparandus. Orarunt ex hoc loco permulti ingenio &
industria viri, atq; ita orarunt, vt quoties eorum orationes, sex
quibus tantum audiendo cepisti voluptatis, memoria comple-
ebimini, toties illos non solum summe laudatis, verum etiam di-
gnissimos esse arbitremini, in quos amplissima beneficia confe-
rantur. O me miserum, O me infelicem, Si nunc quis vestrum
secum cogitet: Vnde nobis tantus orator? quid audacissimus iste?
quid post tam egregios & suaves oratores dicere poterit? quid,

ORATIO.

nisi quod humilis vulgo dignum sit, Agricolarum, & opificum turba? quam obrēm non semel mecum cogitavi, Vtiliusne fuisset mihi rem tantam, Et quæ tantis ingenij, & eloquentiæ viribus indiget, nunquam suscipere, an temere à me suscepta incurere in reprehensionem doctorum hominū, atq; prudentium: eòq; magis, quod me hodie hominē ignotum, nec satis in dicēdi vsu, & exercitatione versatum non modo nullam ad tantarū rerū parem orationem afferre posse, sed etiam aliquam inanem gloriosam querere existimabit. Forsitan queratis à me, qui tantus iste timor sit, quæ tanta dicendi formido, præsertim cum de eiusmodi re dicendum sit, in qua nemini deesse posse videatur oratio, quo in loco eorum oculos in me coniectos habeo, & aures attentas, quorum beneuolentiam, & fauorē erga omnes huius loci, & causæ oratores parietes mehercle iam huius atrij posse loqui videntur: huic ego questionem, si qua fortè apud vos fuerit, facile respondere possum, eòq; facilius, quod vos non ignorare puto: quàm ardua, quam difficilis, quam periculosa res sit, eum, cui cum aliqua præstantis ingenij facultas, & vsitata dicendi consuetudo desit, Velle tamen hoc plenissimo theatro summas Artes, atq; scientias oratione consequi apud sapientissimos doctores, summosq; philosophos, quorum Animos adhuc illo magno, & suauis sapore, quem ex aliorum ante orationibus acceperunt, imbutos, & perfusos esse credendum est. Mouet me quoq; atq; à dicendo deterret hominum Varias, ac dissimiles in iudicando Naturas, adeo ut per beati mihi videri soleant, qui eum in dicendo cursum tenere possunt, quo istas ingeniorum Varias, nimirumq; discrepantes inter se sententias, tanquam Vadosas aliquas Syrtes euadant. Quo igitur patres conscripti cum tanto rerum one

ORATIO.

re confugiam? quod ad mimiculum peram? quem baculum hoc orationis cursu suscipiam? nescio profecto, si me hodie illa vestra humanitate, quæ tam multis hoc loco, & hac causa auxilio fuit, destituendum putatis. Quare vos oro atq; obsecro humanissimi Viri, ut me quoq; sicut alios huius rei elocutores, dignum existimetis, cui bona cum Venia & attentione faueatis. Atq; ut iam posito ante oculos Diuino Numine ad rem ipsam, quæ est propria nostræ orationis, aggrediar, operæ precium vobis facturus videbor, si, quemadmodum A. atus solensis Astronomus, *Ευλοβος* de *Χορδαξ*, incipiendū putauit, sic ego ab illo Principe Deorum omnium parente narrationis huius initium ducā. Sūmus Ille Deus, quæ pleriq; veterū philosophantiū inuestigare et cognoscere potuerunt, colere, ut ait Beatus Paulus, ac Venerari nemo, mundum hunc, cuius ambitu vincuntur omnia, tanta conuenientia, tantaq; pulchritudine composuit ac perfecit, ut nō modo ob id κόσμος hoc est ornamentum veteres græci apella-uerint, sed etiam præstantē aliquam æternāq; naturā esse crediderint, a qua gubernaretur. Huius infimam hanc partem, quæ terra dicitur, in media totius mundi sede locauit. Cuius cum vberes agros considero, lenes fluitos, fecundas arbores, varios & copiosos fructus, gelidos ac perennes fontes, reconditas etiam auri, & argenti diuitias, volucrum dulces cantus, sic afficior profecto, ut amorem & beneficentiam Dei erga nos, non facturā mihi di perspicere videar. Hæc nos, quemadmodum à Plinio dictū est, nō solum, cum nascimur, primum excipit suo gremio, sed natos iam nutrit ac sustentat. Qua de causa existimo communē hominum ac deorum matrem poetarum carminibus fuisse appellatam. Terra fructuosam posuit aquam illo immenso & spaci

ORATIO.

oso mari, quod magnum & oceanum dicitur, contentā atque
 coercitā ea lege, ut quavis ventis impellatur, & estu conti-
 nuo fluctuet, non possit tamen hanc partē terra aquis occupare,
 quam Divina Providentia rerū omniū moderatrix nobis, cete-
 risq; animantibus, quae terrestria sunt, ad vitam tuendā & cō-
 servandam separavit. Hæc inter alias cōmoditates semina vis-
 ceribus terræ conglutinat, & terrā ipsam ad procreandas fruges
 irrigat ac perfundit: quæ res illum asianū Thaletē impulit, qui
 primus in gratia sapientis nomen adeptus est, ut aquā rerum
 omniū, quæ natura sunt, & principium, & alimentū putarit.
 Post aquam est tertium corpus locatū, qui à latinis & græcis uno
 nomine aer appellatur. Vitalem hunc nobis dedit, & per cūcta
 rerū genera meantem fecit. Huic quartū apposuit ignē, quē si è
 ratione Rerū sustuleris, nec vita hominū, quæ plurimū hoc u-
 titur, nec Rerū ipsa natura permanere & conservari poterit:
 est enim in eomovendi ac efficiendi quadā vis, unde moti sunt
 priores, ut lucida illa & rotūda sidera sempiternos ignes appel-
 laverint: ex quibus non solum ea, quæ genita sunt in mundo, conti-
 nuū & igneū quendā influxū accipere, sed etiam animos homini-
 bus provenire rebantur. Præter hæc rerum prima initia, quintum
 corpus constituit inferiorū certe natura & perfectione multum
 dissimile, quod cælum dicitur, animatum ac diuinum: quod nō
 modo templū sibi esse voluit, è quo res humanas prospiceret, sed
 etiam mundi huius inferioris regimen & gubernaculum; immen-
 sum est, conspicuum, clarum, & omni conflictione liberū, elegan-
 tia summa & perfectione absolutum, & quod admirabile eius
 artificium demonstrat, lucidissimis illis astris, tanquam smarag-
 dis, & pyropis quibusdam cælarum, ac splendens: quamobrem

ORATIO.

Cælum dictum arbitratur latinorum sapientissimus Varro:
 fabricato & adornato mundo, Animal, quod tantarum re-
 rum aspectu & ornamento caperetur, è limo terra procreavit
 sensu, ac intelligentia præditum, quem vocavit Hominem: cuius
 causa cuncta alia ab ipso effecta fuisse nō ignoramus. Atq; hūc
 cum reliquis animantibus, quæ ventri prona, & obedientia
 sunt, voluisset anteferre, duobus vestivit ornamentis animo,
 & corpore. Atq; hæc ita coniunxit, ut Animal hoc tam excel-
 lens, tam diuinum sensum omnem animi sui è miseris & morta-
 libus terris ad cognoscendum, & amandum deum educeret. In
 quo Divus Augustinus totā vim & rationem hominum po-
 suit, ut Deum Autorem vitæ, & sempiternæ ac suavissimæ
 felicitatis datorem perfecte cognoscerent, eumq; cum satis cogni-
 tum & perspectum haberent, summa cum pietate & fide ve-
 nerarentur. Atq; ad hunc maxime finem omnia tum corporis,
 tum animi instrumenta concessit: nam corpus ipsum, ut illud
 primo consideremus, ita figuravit & composuit, ut & pulchri-
 tudine, & venustate, & Symmetria partium inter se faci-
 le reliquis corporibus antecellat. & cum cæterorum animalium
 corpora abiecta & inclinata fecisset ad pastum, homini su-
 blatum & erectum dedit, ut posset ad eum locum, unde
 sibi Animus datus est, tanquam ad propriam cognationem
 futurumq; domicilium oculos eleuare. Corpori sensus dedit,
 quos non imbecilles, aut fallaces Aliquos nuncios, sed veros
 Iudices & interpretes rerum subiectarū haberemus. & quoni-
 ā ad ducēda etiā intelligēdarū rerū simulacra nobiscōcessi sunt,
 eos idcirco aliorum animalū sensibus lōge præstabiliores ac uti

ORATIO.

liores esse videmus. Præter hæc illustria & magnifica corporis ornamenta animū dedit cælestem, immortalē, diuinū, cui vniuersi corporis sensus tanquā proprio domino & imperatori paterent. Cuius quidē tanta præstātia est, tanta diuinitas, tanta cum Deo ipso similitudo & affinitas, ut certe mihi veteres illi sapientie exploratores non tā laudādi videātur, quod immortalitatē illius argumentis & rationibus munerūt, quā admirandi, quod ex diuina mēte decerptū credētes cum nullo alio, nisi cum Deo ipso cōparandum esse censuerūt. In quo numero fuit Euripides ille cretensis, qui animū hominis θεῶν appellare nō dubitauit. Ab quanto rectius hic, quā epicurus tantorū malorum pater, quē suæ voluptatis esca ita irretuit, ut diuinū hominis animū nō modo à natura corporis non separauerit, verū etiam (quod horresco referēs patres cōscripti) cū corpore simul interire ac dissipari voluerit. Igitur id vere mihi licet dicere ex omnibus donis & ornāmētis, quæ Deus Opti. Max. in animum hominis contulit, illud maximū & clarissimū esse, quod eum insatiabili quadā cōtēplationis & sciētia cupiditate & amore vestiuit. Sūt alia multa nō mediocria eius officia, ut cogitare, prouidere, discere, docere, inuenire, amare, odisse, meminisse, verum amare & cupere scientiam, hoc vero est, quod hominem perfectum reddit, & earum rerum, quæ vitā beatam efficiunt, iam nunc, cum in terris moratur, participē. Etenim ea lege sunt procreati homines, ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti videntur, ut nulla sit res non modo magna aliqua, quales sunt artes præclaræ & scientiæ, sed etiā parua, aut exigua quæuis, cuius amore cognoscendæ & auiditate nō trahantur. Ad hæc

ORATIO.

scientiæ cupiditatē accedit quoq; propensio quadā animi & aptitudo: siquidē ad discendū & cognoscendū natura sumus propeti & affecti. nec enim est, cur ea, quæ apud platonem in memnone scripta sunt, probare debeamus. Cum aut animis humanis ab initio, cū in corpora veniunt, ingenitā esse, ac insitā rerū omnium sine doctrina cognitionem, nec nos, cum celeritate nimia & cursu ingenij res magnas, ac innumerabiles consequimur, tum primum discere, sed reminisci ac recordari. Quanto plus apud nos vale re debet Aristotelis summi in omni sciētia uiri sententia, quæ ego puto eandem illi ingenij sui acie, qua rerum omnium naturam vniūq; viderat, ad intelligendā animi virtutē & diuinitatē direxisse: in quo non impressas aliquas, quæ admodū platonem visū est, et quasi consignatas rerū notiones esse voluerit, Sed ita rudē ac expertem initio nobis infundi, ut eum cum tabula aliqua rasa & inculta, in qua nihil depictum signatumūc est, comparandum putet. Nec nos propterea naturam cum plinio hominis no uercam appellemus, quæ cum reliqua animantia sua quæq; per se munera tenere & scire voluerit, alia velocia, alia volantia, alia vires habentia, alia natantia sponte nasci, hominem scire nihil, non fari, non ingredi, non uesci sine doctrina videmus. Quæ quanquam ita se habent, illud tamen non mediocre nobis censendum est felicitatis humane adiuumentum esse, quod animum talem acceperimus à natura, ut ad omnes scientias & artes audum eum, & propensum habeamus. O diuinam animi virtutem: O cælestem & admirandā naturam: Quam ideo concessit homini Deus, ne quem tam excellentem, sagacem, memorem, prouidum, rationis consilijq; participem genuisset, eū dem præclaro & diuino sapientiæ munere priuare videretur.

ORATIO.

Est enī sapiētia ab illo immēso & īmortali Deo omniū bonorū
Autore profecta. Qua cū nihil melius, nihil praeſtantius, nihil
ad oēs res tū publicas, tū etiam priuatas pertinentius nobis da-
tum ſit, diuinus Plato & inuentum, Et donum dei appellare non
dubitauit. Nec immerito: ſiquidem eam Solomon omnium di-
uino munere factus ſapientiffimus ait ex ore altiffimi & ſupre-
mi Dei prodiſſe. Hæc eſt, Hæc eſt data homini cultura, ad om-
nia nō modoradicitus vitia extrahenda, ſed etiam ad fructus
ſcientiarum, & virtutum capiendos. Non poſſum ullo modo
tacitus prætereire illam ſingularem, ac penè diuinam Stoicorū
ſententiam: quibus tantum ſapientie nomen uſum eſt, ut non
ſolum inter eam, & bonitatem diſcrimen nullum ponerent (eoſ-
dem enim ſapientes, & bonos uno nomine appellabant) ſed etiā
ex eorum vita, qui ſapientes eſſent, omnem tum animi, tum cor-
poris perturbationem tollerent atque extirparent: naturaq; il-
lud comparatum eſſe, ſapientes nullo dolore, nulla cupiditate,
nullo metu, nulla libidine, nulloq; aliorum etiam affectuum la-
befactari, uinci, aut expugnari debere: ſed magnitudinis conſi-
lij, humanorum caſuū tolerantia, contemptione fortune, virtuti-
tis, & ſapientie ſue præſidio munitos omnes harum rerum &
perturbationum impetus ac excuſiones propulſare. Quamobrē
arbitror fictis fabulis dixiſſe poetas, ſapientia ē iouis Ἀμυγῶν τε
Θέων τε πατρῶν, ut inquit Homerus, cerebro fuiſſe natā, ū etiā ſe-
ua Gorgone, parma, haſtaq; tremētī armatā. Quæ quoniā in re-
bus bonis & expetēdis maxima eſt, præter omnes artes, & vir-
tutes inſignes, nos quoq; docet & hortatur, ut noſtri cognitionem
habeamus. Cuius uerbi tanta vis eſt, tanta dignitas, ut illud
non Chiloni quidem lacedæmonio, à quo prolatum fuit, ſed del-

ORATIO.

phico Apollini tributū ſit aureisq; literis in eius tēplo cōſecratū. O
magiſtra morū ſapientia: Animi pabulum è cælo datum. O ma-
ter omnium artium & ſcientiarum: Quæ, obſecro, præmia?
quas dignitates? quos honores homines per te cōſequuntur? quos
tu amores tui? quæ deſideria in animis noſtris excitares, ſi, ut
inquit Plato, oculis corporeis cernereris? huius ſtudium, uiri no-
biliſſimi, qui diligentiſſime & amantiſſime ſequuntur, non ſolū
mihi per beati uideri ſolent, ſed etiam proprio nomine Philoſo-
phi appellantur. Quod nomen ut ab honeſtiſſimo amore ſapie-
tia ortum habet, ſic certe omnium magnorum Regum, Ducū,
Imperatorum, & eorum, qui in Reip. adminiſtratione præcla-
riſſime verſantur, nominibus anteferendū eſt. Quæ res (ut
etiam exemplis utamur) illum athenienſem Socratem tenuit
iſdem in veſtigijs immotum ac inconiuentem oculis in unum
locum defixis ἑλπίους ἤλιον ſic cogitantem, quaſi quendam ſe-
ceſſum mentis & animi à corpore feciſſe uideretur, niſi ſtudiū
ſapientie? In quo tantum modēſtia ſeruauit, ut ob id meruo
Apollinis oraculo omniū ſapientiffimus fuerit iudicatus. Quæ
uis huius auditoſem Euclidem megarenſem impulit, ut præ-
ter grauiffimum athenienſium decretum capitis ſui periculum
contemnens athenas noctū ad Socratem commearet, niſi ut
noctis ſaltem aliquo tempore ſocratis uoce & doctrina fruere-
tur? quid illa Platonis, quid Pythagoræ peregrinatio? quid
democriti obſecatio, ne animus à cogitationibus alienaret, ſi-
gnificat, niſi magnum & admirabile in iſs ſtudium ſapientie
fuiſſe? Quid de Alexandro dicā? qui tanti fecit ſtudiū ſapie-
tie, ut non imperio quidem ſuo, quod ille prælij & uictorijs
maximis per omnes totius orbis terrarum regiones dilatauit:

ORATIO.

Non generis diuinitate, quo se ioue satum sapiissime gloriatus fuit, sed studio sapientie se ceteris hominibus antecellere putauit. Nō possum hoc loco non cōmemorare, quoniam à Vobis concedi, Humanissimi audicores, tribuīq; sentio, ægyptiorum hominū consuetudinem: Quibus cum adeo magnum & præstans philosophorum nomen videretur, solis ijs absolutis & illustribus viris pro comperto habuerūt vniuersæ reip. gubernacula esse cōcedēda. Mitto artiū omniū et scientiarū studia: mitto legū instituta: Quæ omnia à Philosophis inuenta, tractata, lecta, scripta & notata legimus. Quapropter à lachrymis me abstinere non possum, idq; vobis omnibus dolori esse puto, cum nomen hoc tam insigne, tam amplum odijs multorū deturpatū, negligentia fractum video. Qui studium sapientie, quod nobis præsidio vitæ datū est, ut inane & perniciosum Reip. repudiandum putant. Quam ob causam plures reperimus, qui non vera, & immortalia bona, quales sunt artes præclaræ & scientia, sed falsa, turpia & non permanentia studio & amore nimio sequuntur. Heu dementiam eorum, qui tantopere fortunæ ludibria expetēda putant: quæ qui expitunt, eos nullis artibus nullisq; præceptis eruditos cernimus: spe varia semper & incerta pendētes. quos omnes, cum iam se beatos, cum se florentes putant, fortuna ipsa immutato rerum apparatu misere deijcit atq; prostermit. Alios etiam videmus, qui & ornamento domus, & formæ pulchritudine delectantur. Sed quid pulchritudo corporis, quid generis nobilitas, quid elegantia domus ad bene beatæq; viuendum confert? præclarissimus est, ut scriptum habemus à Platone, thesaurus virtus maiorum, at multo præclarior stheneo poetæ videtur maiores virtutis gloria

ORATIO.

& præstantia superare. nam quem fructum nobis ea, qua multi abutuntur, nobilitas maiorum afferre potest? quam non potius ignominiam aut dedecus, si improbi ac ineruditi sumus? Diogenes ille Cynicus Alexandri contemptor, cum esset inuitatus à quodam, qui conspicuam satis & ornata domum habebat, spiritum excreas in illū coniecit: cum is ægreferra nihil, inquit Diogenes, in tota domo neglectum, nihil inornatum, nisi te cōspicio: nam parietes omnes egregijs picturis ornati sunt, pavementum tessellis præciosis extructum, tectum mirabili artificio elaboratū: lectus & eius fulcra insignia, vasa aurea, & argentea pura, te vero harum rerum omnium dominum omni squallore & sicut contaminatum cerno. Vtinam tantam vitæ deformitatem, tantamq; imperitiam negligentia parentum non cōtraheremus. Quo tempore amplectenda sunt artium & virtutū studia, tenera puerorum corpora delitijs & voluptatibus corripimus, blandaq; educatione vires omnes ingenij debilitari. Quamobrē mihi iure laudādus ille videtur Solon sapientissimus, quod legē sancit, ne quis patrem suum, à quo nullis disciplinis & virtutibus traditus fuisset, alere & sustentare cogeretur. Hinc satis sentire possumus, vrinobilissimi, quam literarum studium externis & fortuitis bonis præferēdū sit. Quod cū satis cōtēplaretur Boethius seuerus Maximus liberaliū studiorū illustrator, eiusq; bona secū cōsideraret seminarū quoddā disciplinarū omniū appellauit. Atque ut harum commendationem recto & suauis orationis ordine prosequar, olea quædam nobis Mineruæ, quæ sapientia interpretatur, ob oculos cōstituenda est: e cuius pulcherrimis, & ornatissimis ramis disciplinas omnes decerpamus. Igitur in primo huius arboris Ramo nobis floret Grammatica, quæ om-

ORATIO.

nium artium, quæ ad sermonis habitum pertinent, suo iure sibi primum locum vendicare potest. Hanc artem commendans apud Platonem Socrates hoc ei imprimis laudis tribuit, quòd mancam ac debilem futuram arbitratur omnem doctrinam, quæ grammaticæ viribus, & quasi nervis suffulta ac solidata non fuerit. Vehementer enim ad intelligendas omnes alias artes & scientias conferre existimat, si & literarum ratio, & nominum vocumq; doctrina, quæ grammaticæ est, perfecte & ornate cognoscatur. Cui non parum assentitur M. Fabius Quintilianus, qui grammaticos scribi tantum in omni literaturæ genere nomen habuisse, ut non modo poetarum, sed etiam scriptorum omnium iudices constituerentur. Nam & versus censoria quadam virgula notabãt, & libros, qui falso viderentur inscripti, remouebant, autores aliis in ordinem redigebant, alios eximebant numero: inter quos fuit Arisbarchus ille maximus huius artis splendor, qui de Homero, & Pindaro prudentissimum & clarissimum iudicium fecit. Ac mihi quidem in summas artes ac doctrinas intuenti talis quædam Grammatica videri solet, ut sola possit à reliquis separata per se plurimum prodesse, & delectare. Nec enim est ulla professio, à qua tam frequentem & paratum fructum capiamus, quam grammaticæ: nam de numeris, magnitudinibus, musicis & astrorum cursibus per araro quidem, & quasi successivis temporibus loquimur. At græmatica semper parata est, nullo loco excluditur, omni tempore nos adiuvat ac comitatur. Non dico viri nobilissimi, ne vobis longior esse videar, quæ præmia, quæ beneficicia iure consulti optimi & sapientissimi viri in eos conferunt, qui in grammaticæ doctrinæ excellentes existunt. Mitto Apollodorum huic facultati, si

ORATIO.

cut nomen declarat. Ab ipso Apolline datum, cui Amphyletiones græciæ amplissimam dignitatem cõcesserunt: mitto Antonium Enicphonem, ad cuius scholam sese M. tullius post forensia negotia conferebat: mitto alios huius artis clarissimos doctores, quorum per amplum & illustre nomẽ satis nobis persuadet, quàm non modo summa cognitio, sed etiam divinitas quædam huic studio inesse videatur. Quod certe vos multo magis credituros existimo, si artem hanc videatis, præter prima elementorum studia, alia quoque multo maiora, præstabiliora, meliora ac diuina poetarum & historicorum considerare. Ac primum de poetis: quorum cum numen, musam, diuinum furorem admiraretur sapientissimus Plato, poetas tum deorum interpretes appellabat, tum etiam (quod vix credendum videtur) omnes scientias ac doctrinas in poetarum carminibus reperiri dicebat. Cuius rei hoc signum erat, quòd poætæ ipsi amoto iam furore vix intellectu carminum suorum virtutem ac divinitatem consequerentur. Quod cum veteres sapientes non ignorarent, poetice multo magis, quàm reliquas artes, colendam censuerunt, quòd intra eam seu cõmune quoddam receptaculũ ceteræ contineri videntur. Itaque non iam poetice illam, sed primam quandam philosophiam ac theologiam nominabãt. Ac certe poetas Aristoteles scribit apud priscos & primos philosophos, & theologos appellatos fuisse. Quàm magnam ac diuinam poëtice laudem in Mose, Davide, Iob, Esaiâ, cæterisque huius ordinis, ac studij sanctissimis Prophetis inuenire possumus? qui mihi illo ipso diuino Numine, quo res sacras ac omni admiratione dignas decantant, afflati fuisse videntur, ut metri potius quàm aliud sermonis genus ad decantandũ inueniret. De quo

ORATIO.

bus diuus Hieronymus in Eusebiū ait. Quid psalterio suauius quod flaccus, & pindari nunc iambico, nunc saphico pede fluēs lyrā refert? Quid deuteronomij, & Esaiæ cātico puchrius? quid Solomone grauius? Quid Iob perfectius? quæ omnia ab illis exa metris, & pentametris carminibus cōposita fuerunt. Quod poetas rerū suarū scriptores secum habuerit magnus ille Alexāder, facile ex Plutarcho, & Cicerone nouimus. Atq; is cū Dario Persarum rege vita, & imperio spoliato inter eius delicias Cistellam quandam auro gemmisq; ornatā uidisset, varios eius uis cum dicerent amici, iussit Rex sapientissimus, ut in ea magnum opus Homeri reponeretur. Sic enim delectabatur Homero, ut eius Iliade, quā semper præmanibus habebat, sæpius quā puluino uteretur. Idē etiam cū thebas boethie caput bello caperet, suis præcepisse dicitur, ne pindari poetæ familiā, & penates attingerent. Quid? quod nobis declarat ipsa natura, quā tū poetarū nomen colere et uenerari debeamus. Quæ, cū cætera rum rerum studia arte & præceptis consent, poetam sua quasi manu effecerit, & mentis uiribus, ut ait Cicero, excitauerit. Quā obrem scribit Diodorus carmen non ingenio aut industria humana, sed diuino munere inuentum esse, & heliconijs Musis datum. Non igitur est, cur istas, quæ uulgò iactari solēt, poetarum accusatrices uoces audiendas putemus, poetas, cum nihil præter inanes fabulas enarrēt non esse legēdos. Nā cur tā multa sermonis ornāmēta, uitæ præcepta, documētā tantā exhortationū, sententiarū, delectationū, copiā, quæ in poetarū libris insita & sparsa est, non legemus, ac se pudibimus? cū præsertim socrates apud platonem non solū poetarū opera diuina ac diuino quodā oraculo edita appellet, sed etiam doceat, ut in poetis uersan

ORATIO.

tes non tā carmina, quā carminū sensa & intellectum considerare mus. Quod satis confirmat Horatius ad Lolliū scribēs præcepta uitæ pulchra & utilia ab Homero melius et plenius, quā Chrysippo, & Cratore expressa fuisse. Nec solum poetice ramo suo grammatica, sed historiam quoq; complexa est. Ex qua præter alias innumeras, hæc præcipue capitur utilitas, qd hæc res maxime homines ad omnē laudē uirtutis incendere potest. Quid enim est, quo possint ad uirtutem ardentius incitari, à turpitudinibus & uitijs acrius reuocari, nec periculis ullis, aut incōmodis perterri, quo minus honesta & gloriosa facta imitentur, quā bonorum omnium uirtutē, & malorum prauitatem in historijs tāquā in scenis publicis manifeste representari? historia certe maximorum uirorum res & illustria facta ab interitu obliuionis liberat: historia (ut ciceronis uerba cōmutem) temporum testimonium præstat, ueritatem illustrat, memoriam cōfirmat, uitam instruit, uetustatem nuntiat. Nec etiam ab hoc nomine abhorrent beatissimorum Euangelistarum codices, quos historiam Euangelicā communi sermone appellamus. P. ille Mutius pontifex maximus cum crederet nihil magis utile et necessarium hominibus & ciuitatibus esse posse, quā res gestas literarum monumentis tradi, præclare & sapienter instituit, ut singulorum annorum res in libros conferrentur, qui à definito tēporis spacio Annales nominabantur. Eiusq; rei tabulam domi sue proposuit, ut esset omnibus potestas & copia cognoscendi: quod ignorare quid ante nos acciderit, nihil aliud esse arbitrabatur, quā nos perpetuo pueros esse: nec id iniuria: namq; illos uiuere atque atate frui non puto, qui rerum antea actarum memoriam unā cum atate sua non cōtexunt: unde dixisse ui

detur. M. Fabius, historiam nobis conferre, ut quantum ad rerum notitiam attinet, prateritis etiam saeculis vixisse videamur. Quid? quod Aegyptij, & Chaldei summo ingenio homines in Rep. instituerunt, ut sacerdotes & philosophi in scribendis rerum historijs occuparentur. Deniq; tanta est historiae virtus, & excellentia, ut etiam puerorum animos & mentes in scholis delectet, & ad laudis studia incendat. Verum cum loquendi ratio per se non possit illum sermonis ornatum, qui in copiosa, distincta & eleganti oratione cernitur, efficere: doctrina quaedam nobis diuino numine concessa in secundo sapientiae ramo floret, quae à graecis Rethorice, à Cicerone artificiosa eloquentia dicitur. Cuius cum tanta sit vis & potestas, ut possit dicendo quae iusta, honesta et utilia sunt omnia auditoribus persuadere, merito eam atq; optimo iure Sophocles tragediae princeps & dominam, et reginam rerum omnium appellauit. Certe Plato eius diuinam vim aspiciens inuentum dei nuncupat. Nam, ut poetarum testimonium relinquamus, qui inuentum rethoricae mercurio Deo attribunt, quid nos excellentius, quid maius, quid diuinius eloquentia cogitare possumus? quae nos à brutis animalibus, quae saepe velocitate & viribus corporis vincunt, separat, hominum ceteris tenet, mentes allicit, voluntates impellit quo vult, unde autem vult, deducit, turbas & seditiones populares comprimit, opem fert, excitat afflictos, dat salutem, liberat periculis, retinet homines in ciuitate, improbos & flagitiosos vituperando à flagitijs reuocat, bonos laudando paratiores & audiores ad virtutem facit, excitatos militum animos sedat, iratos temperat, perterritos metu liberat, in dubio positos confirmat, postremo dat arma, quibus & Reip. mala propulsentur, & defendantur

Rethorica.

bona? Iulius ille Caesar romanorum primus imperator cum videret quantum non solum adiumentum, sed etiam ornamentum regibus & imperatoribus afferret eloquentia, ad eius studium iam incubuit, ut nemini in dicendo cedens (quemadmodum ad brutum scribit Cicero) permultos superarit. Certe bellicas ille laudes, quales ipse Cicero pro M. Marcello oras commemorauit, non minus eloquentia, quam armis comparasse dicitur. Huius etiam haeres Augustus, quo imperante res Romana felicissima fuit, tantopere delectatus est eloquentiae studio, ut bello mitens, cum in tanta rerum mole & occupatione versaretur, eius rei exercitationes, nunc legendo, nunc scribendo, nunc declamando nunq; omiserit. Quam venusta & utilis sit eloquentia, habemus apud Homerum optimum Ulyssis exemplum, quem sua eloquentia & dijs immortalibus gratum, & hominibus acceptum, et periculis varijs terraq; mariq; liberatum fecit. Nec mediocrem etiam ad huius rei laudem materiam esse existimamus, quod hanc unam cunctarum rerum facultatem praestanti ingenio, perpetuo studio et plurimu disciplinis comparari oporteat. Quo audacius dicendum est, perfectos philosophos, iureconsultos, Imperatores, Reip. administratores esse non posse, nisi se se maxime in eloquentiae studio exercuerint. Quamobrem Themistoclem, Periclem, Teramenem maximos, & sapientissimos graeciae duces memoriae proditum est, non prius se ad Reip. gubernationem conferre voluisse, quam singulari eloquentia et magnis dicendi viribus armati fuisset. E quibus Pericles tam potens fuit, ut fulgurare in dicendo suis videretur. Nec vos moueat vtri Nobilissimi, quod Rethorice olim è ciuitatibus suis Lacedaemonij, & Romani expulerunt. Quod illi populi cum es-

ORATIO.

fecerunt, cum nondum uberrimos & suauissimos Rethorica fructus perferrent, quemadmodum solent multa egregia & utilia, anteq̃ cognoscantur, contemni ac repudiari. Cum tamen paulatim huius rei & honestatem, & utilitatē experirentur, tum demum eam non solum in reip. suam admittendam, sed etiam summo studio & industria perdiscendam putarūt. Verum eloquentia quamuis per se ornatissima & praestantissima facultas sit, quae possit de quacunque re proposita, ut apud Platonē iactat leontinus Gorgias, apte & copiose dicere, tamen eā multo ornatiorem, praestantiorem & potentiores putabo, si quemadmodum cum dialecticā ramo coniūcta est, sic studio pariter & lucubratione cōiungatur. Sine qua nō modo nullam, qui reliquarum doctrinarum stadia percurrunt, metam contingere possūt, sed etiam, in medio ipso cursu claudicant atque deficiunt. Cuius quidem rei nos admonet Plato, qui à litterarum curriculo claudos, & mancos omnes summouendos arbitratur. Nam quae ingenij claudicatio, aut quae debilitas maior esse potest, quam in rerum cognitione, quae in profundoputeo Democrito latere visa est, sic velle versari, ut non possis quae vera, & quae falsa sūt, cognoscere? Qui sunt, qui rerum difficilia proposita tractare, inuenire, & iudicare possunt? dialectici: Qui sunt, qui in omnium studiorum genere palmam consequi possunt? dialectici: Qui sūt quibus aliarum rerum cognitio subiecta est? dialectici. Inter multas, & magnas commoditates, quae ipso nobis quasi partu dialecticæ coordinantur, illam maximam putat Aristoteles primus huius rei illustrator, quod cū in inquirendo posita sit, facilimū & expeditissimum nobis ad omnium methodorum principia iter ostendit. Quare eius rudes, qui reliquas disciplinas attingere

ORATIO.

audire, persimiles illis videri solent, qui in obscuris tenebris, aut infesta oculis caligine versantur. Nunquam mehercle ille ipse Aristoteles tantum laudis & gloriae in studio sapientiae meruisset, nisi differendi vitia omnia, quae in permultis Philosophis animaduertit, procul à se remota reliquisset. Nunquā Accursius ille vester, vobis loquor iureconsulti, tantum nomen in iure ciuili consecutus fuisset, nisi artem hanc artium caeterarum lucernam ad obscurissimas ciuiliū questionum tenebras, ut ille appellat, adiunxisset. Quid de ceteris sapientissimis hominibus dicam, qui summam huius rei studio operam dederunt? inter quos fuit ille Chrysippus solensis in dialecticis tam excellens, ut eius dialectica digna dijs immortalibus, si differendi ratione vni vellent, visa fuerit. Dialecticam Plato cum videret in distinguendo, diuidendo, definiendo ac iudicando positam esse, necessariam ac utilem esse dicebat & ad interrogandum, & ad respondendū. Apud quem Socrates dialecticam cum reliquis disciplinis conferens ait, sed quominus his scientijs palmam concedendam putemus, una nos vetat dialectica, quae cum circa omnes res vera, falsa, antecedentia, consequentia omnia inueniat ac iudicet, arbitror omnes, qui ratione, & iudicio videntur, eam caeterarum artium & optimam, et praestantissimam esse habituros. Diuum equidem Augustinum video, cum dialecticæ vim & naturam ante oculos posuisset, sic de ea locutum: nulla scientia est aut facultas, quae sola vitam magistri vocem (ut aiunt) requirat, nisi dialectica. Quid? quod ipsa ratio, quā nobis sumus ille Deus praeceptā dedit, et qua nos belluis praestare voluit, non tātas in nobis vires haberet, nisi dialecticæ auxili-

ORATIO

lio confirmaretur. Quocirca mihi maxime reprehendendi videntur, qui nescio qua tyssiphone, quibusue colubris exagitati huius rei studium, quo etiam deos immortales delectari Platonici putabant, quasi tetrum, insuaue & inutile repudandum putant. Quod non putarent profecto, si in quam varios errores & Epicurus ille, & alii dialectica contemptores inciderint, non ignorarent. Plura de dialectica dicerem, nisi me & defessum iam superiori trivio, & aliquo, ut videtis, sudore perfusum ad suum amantissimum & viridissimum ramum vocaret Arithmetica. Quam Boethius seuerinus principem tum ad suscipiendam, tum ad ingrediendam aliarum rerum rationem existere arbitratur. Nec immerito: siquidem omnes artes, quae ad studium sapientiae pertinent, habent quoddam commune cum Arithmetica commercium, & quasi societate quadam illius fruuntur. Arithmetica. Certe Nicomachus Pythagoreus sapiens omnem humanam laudem minorem existimans, diuina eam commendatione prosecutus est, cum ait eius exemplar à Deo spectatum fuisse, qui omnia, quae in mundo constituta sunt, numero digesserit, composuerit, perfecit: Arithmetica huius socij Pythagorei sapientissimi viri tam infusam & immersam rebus omnibus esse crediderunt, ut numeros omnium rerum principia posuerint: à quibus & bonorum genera, & caelestium rerum ordines, & animalium constitutiones proficiscerentur: ita ut sine numeris, quasi quodam diuino oraculo admoniti nec Deum Opti Max. esse dicerent, nec diuinos animos corporibus humanis adhiberi. Arithmeticae horum princeps Pythagoras admiratione captus saepe dicere solebat: nescio quid diuinitatis

ORATIO

in numeris inuenio, quod nec oculis cerni, nec sensibus percipi, nec animo cogitari potest. De Arithmetica Archytas ille caerenus singulari sapientia vir loquens ait: praclare mihi videntur studium, & ingenium suum ad coniectandas rerum disciplinas contulisse, nec tempus ullum etatis suae ab ea re procul egisse, qui cum omnem vniuersitatis naturam partesque contemplarentur, Arithmeticae & inuentam, & apertam nobis reliquerunt. In Arithmetica non solum gradus quidam, & quasi pontes constituti sunt, per quos ad alias artes ascendamus, sed etiam ad communem vitam humanam quantum pertineat, hinc facile perspicitur, quod sola haec aut publicis aut priuatis in rebus sumptus annumerat, permutationum, emptionum, venditionum, pactorum conuentorumque omnium rationes custodit. De Arithmetica quae qualiaque Plato dixerit, tacitus nullo modo praeterire possum: qui non solum Arithmeticum sapientissimum animal appellat, sed etiam Arithmeticae studio sic animos hominum ad cognoscendam rationem & modum informari arbitrat, ut eos, qui & ad discendum tardiores, & ad excogitandum hebetiores esse videbuntur, huius artis praecipis iubeat erudiri. Quod non iussisset profecto, nisi arte hac & ingenium acui, & memoriam alii, & animum ad intelligendum promptiorem ac paratiorem fieri existimasset. Ita quod nihil Philosophos, nihil imperatores, nihil moderatores reip: magnum, aut dignum laude posse efficere existimat, à quibus Arithmetica repudiata fuerit. An non iure in tragædijs Agamemnonem ut stultum à Palamede reprehensum putamus, quod numerandi studium neglexisset? demum Solam

Arithmetica Solomoni sapientissimus inter artes & scientias liberales dignam censuit, quæ cum sapientia coniungeretur: cuius adeo in libro sapientie verba sunt: circumspexi, atque animum adiunxi, ut sapientiam & numerum scirem. Sciens prætermitto quanta in numeris illis ternario, Septenario, denario virtus ac diuinitas latens sit: meque ad huius Germanam Geometriam confero, è cuius ramo dici non potest, quam perfectos & suaves fructus res aliæ capiant. Hec est, ut quæ eius dignitas & excellentia sit cognoscamus, omnium mathematicarum doctrinarum prima & præstantissima: à qua pariter autore ipso eodem, quem modo nominavi, Archyta tarentino, discendi ratio quedam ac forma accipitur: ita ut res omnes & faciles, & difficiles cognitu Geometria instructi facile consequamur. Quamobrem Plato a geometritis, quod inepti & imparati ad philosophandum viderentur, edicto à gymnasij sui aditu prohibuit. Ac si nihil præstantius, ut antè dictum est, nihil diuinius a deo accepimus, ob id certe plurimum Geometriam expetere debemus, quæ quoniam res omnes à sensibili materia separatas intellectu & ratione mentis considerat, animos nostros potest à rebus caducis et abiectis, quæ sensibiles sunt, in miram & incredibilem diuinarum contemplationem inducere. Huius diuinæ scientiæ cum ignara esset tota græcia, Thales milesius ad Aegyptios patres Geometriæ se cõtulit, à quibus cum ipsam didicisset, in patriam magna cum gloria reportauit: iuuenisque ipse in huius rei studio & multa consecutus est, & multa posteris scripta reliquit. Iam vero si Geometriæ præmia cõsideremus, tanta sunt, quanta vix queo dicere. Dicam tamen, quod apud Flauium Iosephum scriptum est, Aegyptios olim ampliore

vitæ cursum à deo accepisse, quod Geometriæ, & Astrologiæ studia colerent frequentissime. Aristippus ille Cyrenaicus sapiens, cum nauis tempestatibus fracta ad Rhodiorum litus eiectus esset, animaduersis in littore Geometricis figuris animo fiduciam capiens, socios suos confirmauit, quod ad græcos & sapientes, non barbaros & incultos venissent: itaque à Rhodijs & salutatus fuit, & beneficijs multis cumulatus: quamobrem suis nunciari iussit, ut eas res sibi habendas curarent, quæ cum possessore in naufragio enatant. Quod si dignitatem Geometriæ querimus, eius certe studio summi viri, Et maximi reges dediti fuerunt. Inter quos satis laudari debet Ptolemæus Rex præstantissimus, qui meliorem & faciliorem aditum ad Geometriam cupiens ab euclide mathematico percontatus est, esset ne aliqua ad Geometriam elemētis suis breuior via? respondit is, nulla regia via aut calle Geometriam esse cõtentam. Sin potētiam: tanta est cū geometria cõiuncta, ut præter pōdera, & mēsuras, quæ propria sunt eius inuēta, magnifica tēpla edificet, urbes magnas, arces munitas, domos, theatra, sepulchra, agrorum fines, ad quorum emētionē inuēta est, terminet, instrumēta bellica cõficiat, situs regionū ad castra cõstituēda eligat, turmas dilatet, eas denique cõtrahat, horarū, mensurā, annorū & spacia, & instrumēta inueniat. In mūdo etiā siue ad superiorē illam, siue ad inferiorē hanc regionē oculos cõiiciamus, nihil est, quod, ut optime agrigētinus Empedocles philosophatus est, non cõiugat atque cõseruet geometrica cõcordia, dissiugat atque dissipet discordia. Quid? quod à Geometria non solū præstantissima animi virtutes, cuiusmodi sunt iustitia, temperantia, amicitia, sed etiā omnis corporis species & pulchritudo plurimum

ORATIO.

mutuat: nam & forma corporis in membrorum proportione et Symmetria consistit: & multa saepe publicis, priuatis, domesticis & familiaribus in rebus Geometrica aequalitate reguntur. Sed iam tempus postulare videtur, ut aliqua vestros animos ex tanto rerum concursu modulatione reficiam: & aureis audiendo de seßas aliquo musicae concentu et suauitate recreem. Cuius raram cum intueor, quanta, obsecro, in eo voluptatis et eruditiois copia floret. Antiquis illis temporibus, cum studio cuiusque vera & perfecta laus tribuebatur, musicos homines & vates & sapientes nominatos accepimus fuisse. Atque ita res habebat, ut qui artis musicae essent rudes, iidem ad omnia liberalia studia inepti, & ignaui haberentur. Etenim musica cum sit dulcis, tranquilla, suauis, maxime potest humanos animos lenitate perfusus, asperitate & perturbatione liberatos ad tranquillam & quietam mentis et animi studium transferre. Tunc enim intelligentia nostra suum prestare potest officium, cum animus curis, ut ait Aristoteles, & cogitationibus vacuus & expeditus est. Huius rei exemplum omittis veteribus lyricis qui ad componenda carmina lyram & plectrum adhibebant, à regio dei vate Dauide capere possumus, quem scimus ad psalterium & citharam diuinas laudes decantasse. Pleni sunt libri, plena historicorum voces, quantum musica apud saeculum prius summi reges, & clarissimi imperatores delectati fuerint: Quibus inter lautissima conuiuia, & ornatisimos mensarum Apparatus nulli saporis, nullaque epula suauiores & meliores esse videbantur, quam deorum immortalium, ac magnorum heroum laudes ad citharam audire: Quod non fecissent profecto, nisi in musicis & voluptatem, & eruditionem summam

ORATIO.

sic credidisset. Huius illi cum & auribus sonum perciperent, et harmoniam sensu notarent, & im & fructum animo consequerentur. Nec vos latere puto viri nobilissimi, quam laudatus fuerit Socrate: sapientissimus, quod senex insitui lyra non erubuerit: quam contra vituperatus, & habitus indecior Temistocles graeciae princeps, quod eandem in epulis recusauerit. O laudandum illius factum, qui musicam senex senectutis suae leuamen, sapiens sapientiae telum, homo humanitatis munus tanto pere expetuerit: Huius vituperandum, qui eam non sine magna autoritatis amissione contempserit. Quid est enim aliud musicam contemnere, nisi omnem prorsus humanitatem deponere? imperitiam ostendere? mundi denique ipsius compositionem, quae musica quaedam est, non contemplari? Pythagoras ille sagacis animi vir, cum caelestium sphaerarum interualla certa quadam proportione & mensura distincta considerasset, mundum eiusque partes omnes illa septem tonorum harmonia, quae diapason vocatur, constare dixit, magnumque ac suauem sonum sensu nostro maiorem orbem caelestes motu suo quotidie efficere. Quae P. ille Cornelius Scipio auribus percipiens apud M. Tullium sic Aemilium patrem alloquitur: quis est hic, pater optime, quis est, qui complet aures meas tantus, & tam dulcis sonus? quod si musicae fructus magnus non esset, nec ex eius studio summa tum eruditio, tum delectatio animis humanis nasceretur, nunquam profecto summi viri eius studia tantopere coluissent, nec multa ac varia ad modulandum instrumenta nobis inuenissent. Quod illi tanto diligentius et suauius effecerunt, quanto musica ad res vel secundas, vel aduersas aptior esse videbant. Haec saxo-

ORATIO.

rum duritiem, solitudinum asperitatem, nemorū densitatem percutit: huius audito sono bestiae saepe immanes flectuntur, ac deposita feritate mitescunt: hac viperæ venenosa consistunt: huius lenitatem delphini sentiunt: hac ad bellum incitatur equi: hac omnes affectus animi aut suauitate remittit aut grauitate sua astringit: iram sedat, lasciuiam frangit, cupiditatem cohibet, tristitiam lenit, secundis rebus animū oblectat, aduersis solatur, tardum ad labores, durū ad lenitatē, crudelē ad clemētiam, iūstū ad iustitiā reducit: huic deniq; parēt pueri recēs nati, quos in incunabulis non modo, cū lugent, nutricis cātulachrymas deponere, sed etiam somno capi cernimus: nulla enim parte facilius & melius, quā auribus ad animū medicina penetrare potest. Pythagorā summū virū aiunt: cū vino iumultuq; cōcitātū adulescētē videret, nec precibus amicorū deflexū, quo minus rivalis sui domū vellet incendere, mutare modū iussisse, atq; ita grauitate modi animū adolecentis in temperiē quandā & consonanti am redegisse. Achilem etiā fortissimū scribit homerus citharæ suauitate, quā à Chirone præceptore suo didicerat, animū saepe uicisse, et iracundiā cohibuisse. Quin Saulis animū Regius Vates David citharæ sua saepe temperauit. Quid illa, obsecro, quæ Orpheo, & Amphioni musica apocis attributa sunt, feras domitas, saxa pertracta, urbes cantu conditas significare putamus, nisi nullam esse tantam animi feritatem, nulla tantā reip. labem, quæ musica suauitate non mollescat, atq; reparetur? quare non est, cur Aegyptiorū factum probemus, qui musicam, quod ignauitiam et animo mollitiē afferre uideatur, e reip. sua eiecerunt. Plus apud me lacedæmoniorum, qui bello præstantissimi fuerunt, consuetudo valebit, qui si animos hominum

ORATIO.

infringi aut dispergi, ac non potius excitari ad prælium musica credidissent, nuquā exercitus suos tybiarū cātū ad præliū parari voluisset. Quod idem fecisse Aliartem Lydorū regē memoria traditum est: qui fistulatores, & fidicinas ad bellū adhibuit. Quid? quod funestis etiam rebus tybiarum cantus interponi consuetū fuit: Credo ut suauitate cantus lugentium lachryma excitaretur. Sed relicta musica, ad Astrologiā iā, quæ cælestis Ast. quædam musica suo iure appellari potest, ramū accedamus. Cuius inuentū, ne nobis humana aliqua res videretur, dijs illis suis immortalibus veteres attribuerunt. Equidem cum Homine ipsū considero, eiusq; animo excellentem ac diuinam naturā contemtor, ea lege natum fuisse existimo, ut os sublimē suū & diuinum animū ad cælū cælestiaq; omnia suspicienda cōferret. Interrogatus summus ille Anaxagoras quā ob causā se natum esse arbitraretur, ut cælum (respondit) solemq; ipsū videntem cōtemplarer. quā multos fuisse legimus grauissimos viros, & excellentissimos philosophos, quorum summa ingenia maximo cum labore in inspectione cælesti occupata fuerunt? Floruit in astrologia apud grecos Thales ipse milesius, qui omnium primus non solū defectus solis, & lunæ rationem reperit, sed etiā defectus ipsos, antequam euenirent, futuros prædicebat: floruit Pythagoras, cui primo veneris natura cognita est, eiusq; tū progressus, tum regressus sub sole considerati: Floruit Endymion ille poetarum carminibus celebratus, cuius opera effectum est, ut uniuersam lunæ multiformitatem, crementum, decrementum, sinus, maculas, defectum, velocitatem, tarditatem, ascensum, descensum, vim deniq; ipsam, quæ inferiora hac participant, perfectē cognosceremus: Floruit Ptolemæus ille, quem an

ORATIO.

te commemoravi, Alexandrie rex, quem ad hoc studium diuino numine natum dicere fas est, qui cælum diu suspiciendo, siderum motus contemplando, earumq; rerum omnium rationes disquirendo praeclaro nobis sideralis scientiae volumina scripta reliquit. Quem etiam dicere solitum accepimus Astronomi sapientia in hominum vita multa mala, que futura sunt, remoueri, bona comparari posse. floruit Prometheus, qui sese ad montem caucasum contulit, ut in eo alligatus astrorum motus, viasq; omnes intueretur: floruerunt alij etiam sapientissimi viri, quos omnes in hac cælesti disciplina, quæ peritissimorum hominum iudicio cõtēplatio quadam est, sic elaborasse legimus, ut nihil in eam difficile, nihil tam occultum, nihil tam secretum, quod non diligentia ac studio facile, apertum, clarum nobis reliquissent. Certe Platone in atheniensem video cupiditate Astrologia incēsum non modo uniuersam Aegyptum, sed etiam Italiã peragrassè, ut cū sacerdotibus Aegyptijs, & pythagoreis numeros, & cælestia omnia conferret. Quod idem aliquot ante annos fecisse dicitur Pythagoras, qui & Aegyptios et Persarum magos propter astrologiã adiuuit. Cuius rei studiũ Plato tantum, tamq; supra vulgares ingenij vires positum esse arbitrabatur, ut illud diceret non posse nisi acutissimis & clarissimis ingenij strastari. In quã sententiã à sapientissimo Socrate illud (quod supra nos, nihil ad nos) dictum existimare debemus, quomodo etiam terra (ut astrologia comoda narremus) uberiores fructus procrearet? quomodo medicina humano corpori oportuno tempore & cõuenienti adhiberetur? quomodo mercatorum navigatio exerceretur, atq; earum rerum, quæ communis utilitatis causa exportantur, uectura fieret? quomodo annorum, mensium, dierum, horarum distinctio cognoscere

ORATIO.

tur? possũ hoc loco dicere magnos & fortes animos ppter Astrologiã imperitiã metu saepe perturbatos fuisse. Nicias ille atheniesis imperator cū defectu lune perterritus classẽ de portu educere uereretur, suorum opes afflixit, & exercitum penè omnẽ in sicilia labefactauit. Paulus Aemilius Scipionis pater nullam de Perse Macedonia rege victoriã, nullũ triumphũ reportasset, nisi suorum militum animos Eclipsis metu sollicitos p C. Sulpitium liberatos recuperasset: qui in cõcionẽ pductus multa de utriusq; sideris defectu sapietẽ & incũde disputauit. Taceo de Pericle, atq; Beroso pitissimis astrologis, quorum alter athenieses eclypsi cõfusus sedatus: alter diuina multa prae monuit, ob quã publice in gymnasio statua inaurata lingua meruit. Quid? quod nõ solum nos Astrologia docet, quo modo siderum cursus et stellarum uerse affectiones cognoscamus, sed etiam quo pacto animos ac mētes nr̄as à terrenis & caducis rebus ad cælestiũ et aeternarum cõtēplationẽ deducamus. Quod scietes diuinus Plato eos ait sibi astronomi noie indignos uideri, qui dũ superna & cælestia suspiciunt, nihil in cælo ipso, quod altius, sublimius ac diuinius sit, speculētur: sicut nec musicos perfectos appellat, qui sese ipso uocis cõcētũ & exteriori harmonia ad interiorẽ animi cõsonatiã non cõposuerint. Tãtũ in hoc Astrologiã studio suauitatis, & doctrinæ sitũ est. Multa prae tereo sciẽs, quæ uobis cupere enarrare, nisi me cū tẽporis angustia, cui subseruire sapietis est, tu uestra defatigationis suscipio ab instituto orationis cursu retardaret. Quare quæ restat breuius et festinatus dicam, quam res tanta dici possit. Ac primum me superiorum mathematicarum rerum quadriuis satis defessum medicinarum inuibrare uolo. Quæ, quoniã corpus hoc terrenũ, mortale, debile, caducũ, quo cõposui sumus, in uariis saepe morbos & langores na

incidit, diuina nobis liberalitate concessa fuit, ut non modo, quæ ad eius curationem pertinerent, cum ægrotum est, remedia suppeditaret, sed etiam sanum aduersus periculosos ictus et incertos euentus valetudinis accommodato regimine tueretur. Quamobrem multi medicinam instaurandæ & defendendæ sanitatis artem, alij salubrium, & insalubrium, & neutrorum scientiam de finierunt. Magnas cum Apollo ille Pythius nostræ mortalitatis miserias, et communis naturæ fragilitatem consideraret, medicinam inuenit: quæ deinde eius filius Aesculapius non modo auxit, sed et hominibus præsidio tradidit: quapropter eum stulta antiquitas deorum numero ascripsit, templaq; & alia celebria loca dicauit. Eoq; magis quod propter inauditam in medendo scientiam & incredibilem industriam existimatus est homines ad vitam artificioso hoc reuocasse. Quanta autem vis medicine sit, quantaq; fructuositas hinc maxime perspicere possumus, quod cum è communi sensu vitæ humanae Aesculapio ictu fulminis interempto sublata fuisset, miseri & calamitosi homines tantæ opis indigentes cum miseriam, cum fragilitatem humanam, cum deniq; vitam ipsam suam tot tantisq; infirmitatum & dolorum insidijs obiectam contemplantur, seq; vel acino vix passæ, ut Anacreon poeta, vel exhausto pilo, ut Fabius senator, vel muscule morsu interire posse non dubitarent, deorum oracula adibant, templa frequentabant, aruspicum responsa consulebant medicinam tantorum malorum præsidium obnixè petentes. Tum demum eam è tenebris, in quibus quingentos ferè annos latuerat, & densissima nocte Hippocrates cõus medicorum omnium facile princeps in lucem reduxit, præceptisq; & arte illustrauit. Quod si herbarum vires, si aeris temperiem, si regionum situs,

si brutorum etiam quorundam solertiam in quarèdis remedijs ante oculos ponimus, iure optimo huius artis naturam & procreatricem, & magistram appellare possumus. Etenim his rebus natura ingenuit atq; imprestit semina medendi, quorum cum quædam salubria, quædam insalubria notassent homines, ex eo artem effecerunt. Sed tamen, cum in vobis adhuc tanta attentio sit, tanta ad me audiendum voluntas, augeamus sanè huius rei laudem, simul enim augebimus & studium. Nã quis obsecro, vestrum est, quos ego certo scio in omni studiorum genere, ac rerum veterum lectione noctes diesq; versari, qui non intelligat summos olim & grauissimos viros in hoc studio maxime floruisse Podalirium, & Machaona illo ipso Aesculapio genitos, quos egregie & magnifice carminibus suis laudauit Homerus, Asclepiadem, Chyronea, Chrysippum, Galenum pergameum Hippocratis tantum inter pretem, aliosq; complures, quos longum esset nominare, in arte medendi clarissimos: quibus tantum laudis & honoris attulit medicina, ut eos quidem ueteres non tam cum summis viris comparandos, quam ut deos extructis templis colendos existimarint. Sic igitur dijs simillimi inuentores & professores medicine habiti sunt, celoq; dicati. Iam si præmia medicina considerare velimus, tum multo magis nobis compertum intellectumq; fuerit, quantum ea non modo laudanda, sed etiam expetenda videri debeat. Nam & Hippocrate ferunt, cum pestilentie aduentum prædixisset, & auxiliatum discipulos ad urbes dimisisset, ob meritum tantum eosdem honores, quos Hercules, ab vniuersa gratia accepisse: & Erasistratũ Aristotelis ex filia nepotem, cum Antiochum regem in aduersa valetudine sanasset, à rege Ptolemæo eius filio centum talentis

ORATIO.

donatum fuisse: & Quintum Stertiniū principibus imputasse, quod quingena tātū .HS. pro annuo salario darent. Prætereo illos medicos celeberrimos, quos Plinius secundus commemorat, Casbios, Carpitanos, Aruntios, Albutios, Rubrios, qui CCL. HS. constitutam mercedem Apud principes haberūt. Prætereo illa munera, illos honores, quos Iustinianus in medicos, in eorū uxores, & liberos edictis suis cōculit. Quod si huius Philosophiæ ramum, quæ corporis tantum adiutrix & conservatrix est, tantis commodis, & honoribus plenum videmus, quid ab ea Philosophia capere possumus, quæ animū curat, mores componit, & beneuendi rationem continet? hanc eam Socrates sapientissimus & ad constitutionē, & ad conservationē humanæ societatis plurimum pertinere posse arbitraretur, omnes cogitationes suas posuit, nullus se laboribus fregit, nec vigilijs & curis victus est, ut Philosophiam à rebus occultis ad studia morū & vitæ præcepta reuocaret. Huius Socraticæ Philosophiæ est alumna, atq; in eius ramo pulcherrime floret Iuris disciplina, quam certe nominare multi possunt, colere & commendare pauci. Hanc enim non prætorum vox, nō iureconsultoris responsio, non .i. tabul. scriptura, sed ea Philosophia peperit, quæ vulgo moralis dicitur. Etenim si à vobis quaererem, à vobis, inquam, P.C. quos in civili facultate florentissimos et prudentissimos esse video, quam existimationem aut sententiam de tam singulari scientia habeatis, illud nimirum mihi responderetis, rerum diuinarum & humanarum esse cognitionē: societatis humanæ vinculum: urbium & civitatum parentem: iustitiæ et æquitatis, quæ duæ sunt lampades reip. facultatem. Figite nūc animo, ac vobiscum considerate nullam esse apud homines iu-

jurisdisci
plina.

ORATIO.

ris doctrinam: nulla legum sanctarum, & morum præcepta: Quid, obsecro, de rebus humanis fieret? quo in statu aut ordine vita hominum consisteret? quæ essent vincula aut fræna, quibus cupiditates, iniuriæ, cedes, rapinae coercerentur? quis non in vim, in tela, in insidias latronum passim sine ulla spe salutis suæ expediendæ incideret? quæ regia potestas dominaretur? quæ domus tam secura maneret, in quam quotidie impetus ac irruptiones libidinis, audaciæ, impietatis libere & impune non fieret? Quis intelligit hæc, qui non merito à Platone iuris disciplinam diuinum munus appellatam fuisse existimet? certe Aristoteles admirabili sapientia vir artium omnium & facultatum, quæ ad reip. utilitatem pertinent, reginam & principem appellavit. Quæ, quanto gratius nihil atq; acceptius in terris illi Principi Deo fieri potest, quam ciuitates iure sociari, tanto diligentius nobis colenda & expetenda est: si quidem leges optima & firmissima tela reip. peperit, quarū imperio cū omnia tā publicū, quā priuatis in rebus sapientissimi homines teneri videret, legē ausi sunt vocare æternū quiddā vniuersum mūdū regēs imperādi prohibendiq; sapiētia habēs: Chrysippus tū diuinarū humanarūq; rerū notitiā, tū etiā recti iussione, prauiq; depulsionē appellat. Pindarus hominū, diuinūq; reginam ait esse: quod nihil tā iustū, tā sacrum, tā piū, tam religiosum esse possit, quod hominū audaciā nō violet atq; euertat penitus, nisi legis habentis cohiberetur: legē idcirco gladiū Reip. vocauit diuinus Plato, quo hydra capita hoc est ea quæ in cōmerijs & cōcilijs hominū crudeliter, libidinoſe, auide, impie, malitioſe fiunt, amputari possint. Nec aliā obcausā poetæ sumpsisse carminibus suis arbitror tātarū rerū autores nō homines, sed deos extitisse, nisi quod in le-

ORATIO:

gibus diuinū quid dā in se putarent, quo vniuersae gentes & populi gubernarentur: beata & benemorata resp. fierent. Vide-
te nunc. P. C. ac pro magnitudine sapientiae & prudentiae vestrae
statuite, quantum summis illis Philosophis debeamus, qui nobis nō
turbulentā aut seditiosā, ut vulgus imperitū existimat, resp.
cōcitatricem, sed moderatricē & cōseruatricē iuris prudentiā in-
ueniendā curarūt. Etenim digni sunt, nec id sine autoribus lo-
quor, quorū laudē cū maximorū imperatorum rebus gestis adae-
quādā putemus. Testes sūt athenae, quā ciuitatē nō minus solō cō-
silijs, quā Temisthocles armis & victoria salamina adiunxit.
Testis spartae, cuius si Pausanias, et Lysander imperiū bello dila-
tarūt, Rēp. certe Lycurgus legibus ornatā & florētē fecit. Tes-
tis Creta insula, quā Minos Rex aequae legibus, ac armis defēdit.
Testis Roma totius orbis terrarū caput, cui nisi Numa Pōpilius
lege tradidisset, senatū Romulus constituisset, Senatus exerci-
tus magnos delegisset, nō illud à Vergilio poeta decātātū (roma
nos rerū dños) legeremus. Nō igitur minus Iurecōsultorū pri-
dētīā Reip. q̄, imperatorū arma p̄desse putemus. Quod cū inte-
lligeret Flavius Iustinianus, iuris peritos qui defētionis suae vi-
ribus incertum statū reip. cōponunt, lapsū erigunt, fatigatū re-
parāt, cū illi cōparandos putat, à quibus patrie salus p̄ alijs et
vulneribus defenditur. Vtinam tantum mihi spaciū tem-
poris tributum & concessum esse viderem, quantum exopto,
ut vobis hodie, quae de pulcherrima hac & ornatissima fa-
cultate mēte animoq̄ concipio, omnia verbis enarrarem. Illam
Theolo- Plato felicissimam atq̄ optimam reip. appellabat, in qua non
gia. temeritate aut imprudentia, quae concordiae aduersantur, sed ra-
tione & cōsilio legū ciuiliū omnia gererētur: quid nos? quāto fue-

ORATIO.

liciorē & meliorē Christianā rēp. appellare debemus, quae illis le-
gibus cōstituta & fūdāta est, quas non à Solone Atheniēses, nō
à Lycurgo lacedemonij, non à Numa Pōpilio romani, nō à Py-
thagora Samio Itali, nō à Mercurio tertio Aegyptij, nō à Pho-
roneo rege Argiui, sed nos ab ipso immēso & aeterno Deo totius
vniuersi Domino accepimus, ut, si earū imperio, quo certe nihil
leuius suauiusq̄ amātibus esse potest, parere uoluerimus, nō solū ī
terris hic magnā cōcordiā & trāquillitatem in animis nostris se-
tiamus, sed etiā post discessū à corpore sepiterna illa gloria per-
fruemur. Huius Principis ac supremae Legi doctrina in medio
illo arboris aureo ramo floret, cui cateri circūpositi ac demissi tā
quā proprio imperatori obsequuntur. De qua cū cogito, eiusq̄ lau-
dē omnibus humani ingenij viribus lōge maiorē esse intelligo, ve-
re in animū induco meū satius esse tacere, quā de re tāta pauca
dicere. Verū tacere sūme Deus, ac nō tantarū laudū saltē ali-
quā umbelā verbis cōsequi, vereor ne impietati ac negligētia
mihi attribuat. Te igitur obsecro, tuāq̄ eximiā clementiā im-
ploro, cui nihil magis p̄priū ac cōueniēs est, quā infirma hominū
ingenia cōfirmare, ut mihi hoc loco p̄sidio et adiuuēto sis. Theo-
logia. P. C. quae sūma ac perfectissima ueritatis cōtēplatio est, no-
mē sic accipere debemus, ut illud nō à poetica fabulatrice, quā
veteres caci ignariq̄ rerū falso Theologā appellabāt, nō ab illa
quā naturali quadā ratione et mētis acumine cōsequi putabāt,
Philosophorū cōtēplatione, sed à vera atq̄ à Deo ipso tradita do-
ctrina profectū esse credamus. Huius nos diuinae sciētiae nisi De-
ū ipsum doctorē habuissemus, nullā ne minimā quidē literā in-
telligeremus. Verū ipse genus hominū proficiēs in tantis errori-
bus ita versatū, ut ignorato uero ac perfecto Deo, à quo salus

ORATIO.

Vita proficiscitur, inania & conficta idolorū simulacra ue-
 neraretur, oblatā iā tēporis occasione, quo misericordia sua mu-
 nere vteretur, filiū suū in terras mittere nō dubitauit, ut esset is,
 à quo studiū hoc veritatis, quæ Theologia dicitur, acciperemus.
 Hac est diuina sapiētia, cuius studio qui delectātur, eos nō solū
 recte & beate viuere, sed etiā illā superiorū vitā, cū adhuc in te-
 rris manēt, imitari putamus: huic cōtēplationi veritatis cū an-
 tiqui illi philosophi omnes suas curas & cogitationes accōmoda-
 rēt, nihil nō modo, quod verū & perfectū esset, intelligebāt, sede-
 tiā ignoratiōe suā palām cōfiteētes nihil in rebus humanis, cog-
 nosci, nihil percipi, nihil sciri posse existimabāt: in qua sententia
 primus Socrates fuit, quē hercle nō possū non maxime laudare,
 qui quasi huius diuine sciētiae, à qua nulla tenebris circūfusa, sed
 vera omnia & luce illustrata cōtinētur, effigie animo conciperet,
 nihil ille affirmabat, sed id vnū se tātū scire profitebatur, quod
 sciret se nihil scire. Hac est profecto, cui si omnis humana sapien-
 tia cōparetur, nō solū sapientiæ nomē amittit, sed etiā stultitiā
 vocatur. Hāc cū rex ille Ptolemæus admirabili rerū diuina-
 rū magnitudine & excellētia circūseptā cōsideraret, ne attingen-
 dā quidē esse cēsuit Theologiā, quod eā nemo pro exiguitate huma-
 ni ingenij cōprehendere ac concipere posse videretur: nec imme-
 rito: si quis dē hāc de Deo cognitiōe cū iuestigare conaretur Simo-
 nides ille poeta, in hāc uocē prorupit: quanto magis magisq; cogi-
 to, tanto mihi res difficilior & obscurior esse videtur. De hac
 contemplans Pythagoras ille samius nihil aptius & conuenien-
 tius ad studiū pietatis & religionis esse dicebat, quod rerū diuinarū
 scientiæ operā dare. O diuinā sapientiā, quæ manifeste Deū no-
 bis demonstrat: per quā Xp̄m seruatore nostrū ex beata Vir-

ORATIO.

gine natū intelligimus. O excellēte veritatis cognitiōe, quæ omne
 sacrosactæ scripturæ ueritatē patefacit, figurā interpretatur, my-
 steriaq; omnia explanat: quæ quidē uel rustici homines instructi sū-
 mis illis excellētissimisque Philosophis sapiētiores, & beatiore
 efficiuntur. O primā ac summā Philosophiā, cui certe si reliquas
 artes et sciētias cōparemus, satis āpla ac ornata nobis uideri de-
 bēt, quod ei quasi diuino numme famuletur. hac habui. P. C. quæ
 uobis quātū per ingenij mei exiguitatē et negociorū occupatiōe
 licuit, de doctrinarū cōmēdatione dicerē: quarū studia cū iā in
 nostra Lusitania cōsumpta essent, ea certe Diuus Ioannes huius
 nominis tertius Rex diuina beneficētia nobis cōcessus nō modo Rex.
 ab interitu reuocauit, sed etiā āplissima & ornatisima effecit.
 Cuius etiā insignes & admirabiles uirtutes, nisi uos audiēdo
 iā defessos uiderē, ea dicēdi copia enarrarē, quā tātus Rex ac re-
 gum omniū facile Princeps requirit. Nā quæ Alexandrū liberaliorē?
 (ut ueterū exēpla uisurpē) quæ Cæsare fortiorē? quæ Numā re-
 ligiosiorē? quem Traianū equiorē hoc nostro Rege antiquis illis
 tēporibus fuisse accepimus? cuius ut ingenij, quod ei felicissimū
 datū est, ut liberalitatē, quæ non solū in suos, sed et iā in omnes toti-
 us orbis terrarū homines frequentissime utitur, ut imperij, cui
 totum ferē orbē terrarū subiectū habet, pratermittam: illā cer-
 te multo maiorē ijs et āpliorē laudē pratermittere nō possū, quā
 communi hominū consensu consecutus est, quod academiā hanc
 omniū, quæ in toto terrarū orbe sunt, florētissimā cōstituit, in quā
 sapientissimos & grauissimos doctores ex omni ferē Europa cō-
 uocauit, ut praeclara Lusitanorū suorū ingenia sacētissimis et iā
 literis exornaret, quæ paratissima ad militādi sciētia habuisset.
 Quid igitur restat adolefcētes optimi? quid reliquū est, nisi ut

ORATIO.

Invictissimo Serenissimoq; Regi nostro bene precemur, et literarū studia, quae nos possunt facere, et servare beatos, manibus pedibusq; obnixè sequamur: quod certe nos diligentius et accuratius facturos putabo, si et illud à Seneca Phō. dictū ante oculos posuerimus, vita sine lris mors est, et viui hominis sepultura: et nullorū tā beatā, tāq; hominibus, propter quos nos natos esse Sthoici abitrabatur, cōmodā vitā esse duxerimus, q; eorum qui in optimo, sanctissimo, fructuosissimo, ornatissimo, suavis-

simo (quid pluradicam?)

literarum studio

versantur.

DIXI.

